

կառակ իր կամքին ու ջանքին՝ ո՛չ ոքին
կը տրուի . . . :

Եթէ ճիշդ և ճշմարիտ են ասոնք, Հոգի՛, անցերեկի մեղքին տիրոջն իսկ կը ներուի՝ եթէ զղջայ, եթէ դառնայ ու նետուի գիրկն իր հօր կամ եղբոր։ Կը գրկուի, կը համբուրուի, կ'որդեգրուի վերստին, եթէ ան բանայ իր հոգեոյն ալքերը և զգայաբանքները բոլոր՝ տեսնելու և զգալու, սիրելու և ապրելու համար հոգևոր ու բանաւոր ճշմարտութիւնները, մէկ խօսքով կը փրկուի անիկա ալ . . . : Իսկ եթէ անցերեկի մեղքին հեղինակը իր խորհուրդով, զգացումով, կամքով ու կեանքով զուրս կուգայ մարդկութեան, խաղաւ կը կորսնցնէ կամ կորսնցուցած է մարդու շնորհը, և իր ձեռքով իսկ այլևս խղած է որդեգրութեան կապը Հօր Աստուծոյն, նովին գործով խղած է նաև կապը եղբայրութեան քեզի հետ և ամենուն հետ։ Ըսէ՛, Հոգի՛, ճիշդ չէ՞ ուրեմն որ անիկա այլևս մարդ չէ և մաս չի կազմեր քու մարդկութեանդ և հետևաբար այլևս հոգի չէ՞ կցորդ քու հոգւոյդ և նման անբան անասուններու, յետապնդ չի կրնար քեզ ներշնչել մարդու սէր, գութ, կարեկցութիւն, որոնց անունով կը յուզուիս, կը խօսիս և կը պահանջես արդարութիւն կամ ողորմութիւն . . . : Ո՛չ, Հոգի՛, այդպիսի անարժանին հետ ըլլալ ու մնալ ո՛չ միայն անկարելի՝ այլ նաև մեղք է . . . անցերեկի։ Կա՛մ անոր հետ կա՛մ Աստուծոյ, չկայ միջին ճամբայ . . . : Չարին և նոյնիսկ անուղղայ չարագործին համար խորհիւ, աղօթել անոր դարձին համար աշխատիլ, մտաւալ, նոյնիսկ կարելի զոհողութիւններն յանձն առնել՝ լաւ, այդ կը հասկնամ, աւելին սակայն՝ ունայն է և ի չարէն . . . : Այո՛, պահէ գութդ անոր համար. աւաղէ՛ նոյնիսկ իր արդար կորուստը և ա՛յդքան։ Ան չդարձաւ քեզի և իր Աստուծոյն, դուն այլևս հեռացած իրմէ, դարձի՛ր անոնց՝ որոնք պէտք ունին սիրոյդ, գութիդ, գուրգուրանքիդ և լոյսիդ, կատարելու համար փրկութիւնն իրենց՝ որուն կը ցանկան և որուն համար մանաւանդ պատրաստ են ամէն զոհողութեան . . . : Իսկ իր անձէն և ապա քենէ կամաւ լըքուած՝ մեղաւորին հողը ձգէ՛ Աստուծոյ, եթէ կամենայ՝ կը փրկէ զայն և կրնայ փրկել յարուցանելով զայն իր մեղքութեանէն կամ

ՅԱԻԻՏԵՆԱԿԱՆ ԹԱԳԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Ոչ գայ արխայութիւն Աստուծոյ խառնոց, և չափցեն քէ անաւայիկ աս է կամ անգ, զի անա արխայութիւն Աստուծոյ ի ներս ի ձեզ է»։
(ՂԱԻԿ. ԺԷ. 20 - 21)

Յիսուս՝ Երուսաղէմի և Գալիլիոյ մէջ իր ուսուցումներու ընթացքին վերահասու կ'ըլլար այն մտայնութեան որ ընդհանրապէս կը տիրէր ժողովուրդին մէջ։ Իր քարոզած թագաւորութիւնը բոլորովին տարբեր էր այն հասկացողութենէն զոր հրեաները ունէին։ Երկար ատեն տիրապետուած ըլլալով Հոռովմական կայսրութենէն, աւելնդէս կը սպասէին Մեսիայի մը գալուստին որպէսզի ազատագրէր լեհովայի ընտրեալ ժողովուրդը գերութենէ, համաձայն մարգարէներու զուշակութեան։ Յիսուսի համար սակայն իր թագաւորութիւնը ժամանակաւոր ու այս աշխարհին չէր։ Ոչ ոք չի կրնար չըջապատող ամբողջին կը հասկընար իր Աստուծութիւնը, իր առաքելութիւնը և Իսրայէլը փրկելու իր գալուստը։ Հետևաբար, Անոր խօսքերը ակնկալուած Մեսիային գալուստեան յոյսը կը չքացնէին, և բացուածք մը կը գոյանար Յիսուսի և ժողովուրդի զանգուածին միջև։ Հրեաները իրենց դարերու յոյսին իրականացումը ուղղած էին տեսնել Յիսուսի մէջ. պահ մը օրօրուած էին ապագայի հետանկարներով՝ ապա՝ թշնամացած Անոր հետ. վասնզի Ան կ'ըսէր. — Եկեղորեցէք նախ զարթոյնքիւն Աստուծոյ և այդ ամենայն յաւելցի ձեզ։ Որքան ընդարձակուէր Յիսուսի գործունէութեան գաղաւթը այնքան աւելի անհրաժեշտ կը դառնար իրեն աշխատակիցներ և աշակերտներ ունենալ։ Իր չուրջ հաւաքուած էին խումբ մը երկտասարդներ որոնց ուղ-

վերստեղծելով իրեն նոր արարած։

Այո՛, Հոգի՛, գերի սրտիդ և մե՛ծ սիրոյդ, մի՛ կամենար ինչ որ դէմ է օրէնքի, մտքի և դատողութեան, ինչ որ դէմ է նոյնինքն Աստուծոյ կամքին . . . :

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ Ա. ՔԷՆՅ. ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ

(ՎԵՐՆԵՍԱՅՈՒՄ)

դատութեան և պարզաժողովեան վստահութիւնը ունէր: Պարզ ձկնորսներ էին անոնք, Գալիլիոյ լճակին եզերքը անցուցած իրենց մանկութիւնը, բայց հաւատաւոր անոնցմէ իւրաքանչիւրը հետագային, Տիրոջ Յարութենէն վերջ, պիտի քարոզէր յաւիտենական թագաւորութիւնը հեթանոս երկիրներու մէջ:

Հաւանական անպատեհութեանց և թիւրմացութեանց առաջքը աննկու համար, Յիսուս կը քարոզէր առականերով, և աւելի վերջ կը բացատրէր իր աշակերտներուն:

Առականերէն առաջինը Սերմանացանինն է զոր Մարկոս Աւետարանիչ կը ներկայացնէ իր առինքնող ոճով: «Դարձեալ սկսաւ ուսուցանել առ ծովեզերքն, և խոնկացան ըզնովաւ ժողովուրդք բազումք, մինչև ի նաւ մտանել նմա և նստել ի ծովուն, և ամենայն ժողովուրդքն զծովեզերքն զցամաքն ունէին. և ուսուցանէր զնոսա առաւելօք բազում ինչս: Աւետարանիչին քնարական ոճին ետեէն զիւրին է երեսկայել Յիսուսի պատկերը որ ամբողջ հմայք և սէր, կեցած իր աշակերտներէն մէկուն ձկնորսի մակոյկին մէջ, պատմուճանը թրթռուն երկկոյեան հովէն, կը բացատրէ՝ հրեաներու կեանքին ա՛յնքան մօտիկ հողագործին սերմանացանը:

Յիսուսի Տնօրինական գործունէութենէն և քարոզչութենէն քիչ առաջ արդէն Յովհաննէս Մկրտիչ նախակարապետը կ'ըլլար երկնքի թագաւորութեան, երբ կը մղէր ժողովուրդը ապաշխարելու, վասնզի կ'ըսէր ան «Մերձեալ է արքայութիւնն Աստուծոյ»:

Յիսուս կը սերմանէ, ու սերմերը կ'իյնան հողիներու մէջ: Ոմանց մէջ կ'աճին, բայց անոնք իրենց անձերը նուիրած են ա՛յս աշխարհին, չեն կրնար բաժնուիլ անկէ որդեգրուելու համար երկնքի թագաւորութեան, միայն ձգտումը ունին արդար ըլլալու: Կարծրացած զետին մըն է անոնց հողին, աշխարհի հետ իրենց չփումէն. անշնորհաւոր են մտնելու աստուածային խորհուրդին մէջ: Ուրիշներ, այնքան նման մեր օրերու մարդոց, ընդունելով ճշմարտութիւնը, կը խանդավառուին ու պահ մը ետք կը մոռնան, ա՛յնքան արագ՝ որքան բարձրացած էր զիրենք հրաւիրող խանդավառութիւնը: Թէև ըստ երևոյթին լաւ տրա-

մադրուած են, բայց չեն կրնար յարատեւել և սերմերը աճեցնել. Աւետարանական բացատրութեամբ, չորցած զետինէ մը ետք կը նմանին քարքարուտ զաշտի մը, որուն հողը թէև առատութեան խոտտում մըն է հողագործին, սակայն գործնականապէս չարդարացներ իր վրայ գրուած յոյսը: Անհանգարտ միտքերն են անոնք, նորութիւններու հետամուտ. ուրախութեամբ կը լսեն քարոզը, բայց կը մոռնան կամաւ, երբ զժուարութիւններու հանդիպին: Բայց ո՞ր զեղեցկութիւնը — հոգեկան կամ բարոյական կամ այլ — ձեռք կը բերուի առանց զժուարութեան: Կան ալ ոմանք որոնց մտքին մէջ բնաւ չի մտնէր քարոզչութիւնը, սերմերը ճամբուն վրայ կը մնան ու թռչունները կը կտցահարեն, կը տանին: Սերմերը կ'իյնան թիւրևս փուշով ծածկուած տեղի մը մէջ. հատիկները կը խեղդուին հոն՝ քանզի «ոչ զոյր հիւթ երկրին», կ'ըսէ Աւետարանիչը: Աշխարհի հոգերն ու ցանկութիւնները, յոռի զգացումներն ու միտումները, փութերը կը խեղդեն ու կը սպաննեն ամէն լուրջ փառք և ամէն ճիշդ: Այնքան մակերեսային են երբեմն մարդիկ, փոքրոգի և սնափառ, երկրային շահերու մէջ ամբողջապէս կլանուած որ կը քշուին կ'երթան կեանքի յորձանուտէն, իմա՝ կը խեղդուին: Այսպէս կը յառաջանայ յաճախող բերրական տոամը շատ մը մարդոց կեանքին: Յաւիտենական կեանքի և անանց թագաւորութեան մը սերմերը լիարժեքն կը նետուին անոնց մտքերուն և հողիներուն զաշտին՝ հաւատարապէս, բայց անոնք չեն ըմբռներ, չեն ուզեր ըմբռնել, յամառելով հեշտ կեանքի մը ցոփութիւններուն մէջ մնալ: Այսպէսով հասկնալի կ'ըլլայ Քրիստոսի յատկանշական խօսքերէն մին. — «Բազում են կոչեցեալք և սակաւ ընտրեալք»:

Քիչերու սրտին մէջ պիտի իյնան Տիրոջ խօսքերը, ու անոնք ընտրեալները պիտի ըլլան, ժառանգորդները յաւիտենական թագաւորութեան: Աշակերտները հաւատարմօրէն պիտի աճեցնէին սերմերը, բաշխելու համար բոլորին:

Հրեաները ոչինչ կը հասկնային Սերմանացանին առակէն. Դատաւորներէն մինչև Հռովմէական տիրապետութիւն, նեապէս զերութեան և ազատութեան մէջ տալիս, անոնք պիտի ուզէին որ Յիսուս խօ-

սէր իրենց երկրային թագաւորութեան մասին. յեղափոխական մը ըլլար, Բարաքքա մը ըլլար, որուն նախընտրեցին հետադային, ազատագրելով զայն և խաչելով զինք։

Գաղափարներու տեղաւորումը և աճումը մեր մէջ, կախում ունի այն ընկալչութենէն որ մեր մտքինն է։ Յիսուս թէ և կը սիրէր ամբողջ մարդկութիւնը, սակայն իր աշակերտներն էին միայն որ մօտ ըլլալով իրենց Տիրոջ Անձին կրնային իմանալ Անոր առականներուն մեկնութիւնը։ Անհրաժեշտաբար պատկերաւոր բացատրութիւններով պիտի քարոզէր Յիսուս երկրաքարէ և անտաշ ժողովուրդին և ամբոխին՝ որպէսզի կարող ըլլային իմանալ։ Վարդապետութեան մը սկզբունքները իրեն ընդհանուր և վերացական բացատրութիւններ զիւրմբանելի հեն ժողովուրդի զանգուածէն. կարեւոր է որ անոնք ըլլան մասնաւոր և թանձրացեալ պատկերներ, երբեմն սովորական կեանքէ առնուած, հասկցուելու և ըմբռնուելու համար։ Ասոր համար առականներու պատմումէն ետք կը յաւելուր «Որ ունիցի ականջս լսելոյ լուիցէ»։ Յիսուս կը մեկնէր առականներուն իմաստը իր աշակերտներուն, կը նախընտրէր անոնց մէջ աճեցնել բարւոք սերմեր, որպէսզի անոնք ատոքանային, որպէսզի կարող ըլլային ուսուցանել հանուր մարդկութեան, որուն համար այնքան սէր ունեցաւ որ չի վարանեցաւ խաչուիլ։ Եւ երբոր առանձինն կը հարցնէին առաքեալները իրեն, կը պատասխանէր անոնց. — «Ձեզ տուեալ է զիտել զխորհուրդս արքայութեան երկիցց»։

Առաքեալները ամենէն աւելի պիտի գիտնային արքայութեան խորհուրդը, վասն զի անոնք պիտի տային հեթանոսներուն յաւիտենական արքայութեան աւետիսը։

Մատթէոսի Աւետարանին մէջ կը ներկայացուին ուրիշ վից առականք երկնքի արքայութեան առնչութեամբ, որոնք մեկնելէն ետք Յիսուս կը հարցնէ իր աշակերտներուն. — «Ձո՞ք ուստեք ասին զինէն մարդիկ թէ իցեմ»։ Ապա դարձեալ. — «Իսկ դուք զո՞ք ուստեք ասէք զինէն թէ իցեմ . . .»։ Դիտէր Յիսուս թէ պարզ իր աշակերտները կը հաւատային իր Աստուածութեան, հետեւած էին իրեն այդ հաւատքով, մինչ ամբոխն ու ժողովուրդին ծիրանաւորները չէին կրցած ըմբռնել ու

պիտի հալածէին զինք։ Երկրային ու աշխարհային թագաւորութիւն մը կ'ուզէին։ Ինչպէս ըմբռնէին ցեղային մօլեռանդութեան մոլուցքէն բռնուած խեղճ մարդիկը, Տիրոջ երկնայնութիւնը, յաւիտենական թագաւորութիւնը։

Առաքեալները առանց երկմտութեան յայտարարեցին թէ սգուն եւ թագաւորը իտայէլոս, Թագաւոր մը հպատակներ կ'ուեննայ։ Յիսուս հոգեւոր հպատակներ կ'ուզէ միայն։ Հպատակութեան ստացումը ներքին յատկութիւններու է կապուած։ Իր քարոզութեան և վարդապետութեան մեր կեանքին մէջ արտայայտուելը, և սերմերուն բարւոք աճեցման և հոգեկան պայծառացման և առաքինացման յաջողութիւնը կրնայ յաւիտենական թագաւորութեան մը հպատակութիւնը ապահովել մեզի։ Այս իմաստով եթէ կարենանք թօթափել հեթանոսական աշխարհայնութեան փառքը, կրնանք որդեգրուիլ յաւիտենական թագաւորութեան՝ որ կը հիմնուի ու կը մեծնայ սրտերու սրբաբանին մէջ։

Աշխարհի մեղքերէն չսրցած մեր հոգին սերմերուն բանալով է որ անոնք կըրնան անձրեւել հոն և աճիլ և պտղաբերիլ։ Այսպէս կրնանք ընտրեալ անօթներս ըլլալ որուն մէջ կարենանք ընդունիլ Աստուածութիւնը և որդեգրուիլ յաւիտենական թագաւորութեան, որովհետեւ Աստուծոյ արքայութիւնը ոչ ժամանակաւոր է և ոչ ալ սահմանաւոր, այլ՝ յաւիտենական։ Ծշմարտապէս ապրուած քրիստոնէական կեանք մըն է որ կրնայ մեզ առաջնորդել անանց թագաւորութեան փառքին, Աստուծոյ արքայութեան՝ որուն համար ըսաւ Յիսուս «Ի ներքս ի ձեզ է»։

Անհրաժեշտաբար ամէն ոք պարտի բերրի դաշտի մը վերածել իր հոգին, կարող ըլլալու համար աճեցնել Տիրոջ սերմերը զնոյ միջով վաթսուն և ընդ միոյ հարիւրս։ Այլապէս պիտի նմանինք հեթանոսներուն որոնք երկրային թագաւոր մը կ'ուզէին, բայց անոր թագաւորութիւնը ժամանակաւոր պիտի ըլլար ու աշխարհի փառքին հետ չուտով պիտի թառամեր։ Երկնային թագաւորութիւնն է միայն որ կ'արհամարհէ ժամանակը ըլլալով անսկիզբ և յաւիտենական։

ԶԱԻԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ Զ.